

Vem eller vad ska bort?

Vem eller vad ska bort? - Vem eller vad ska bort?, Årskurs 4-6

Syfte

Eleverna tränar på att utmana tanken, formulera en åsikt, motivera en åsikt och sätta sig in i andras tankar och åsikter. Att använda inslaget "Vem eller vad ska bort?" i undervisningen är utvecklande för många, ger bra diskussioner och kan även innebära tillfällen till repetition av och kopplingar till tidigare arbetsområden/kunskaper. Att det dessutom passar många åldrar och är omtyckt av eleverna är förstås positivt.

Läraren reflekterar

För att få igång bra, utmanande diskussioner behövs ofta bara enkla medel. Något som sätter igång tankarna, något som alla kan tänka kring och något som puttar tankarna in på lite ostadig mark. "Vem eller vad ska bort?" är en enkel inkörsport till mängder av utmanande diskussioner och mängder av kunskapskrav och förmågor som eleverna får chans att utveckla.

Metod

Presentera fyra bilder för eleverna. Bilder som kan grupperas på olika sätt beroende på hur man väljer att resonera. Fundera själv igenom så att varje bild är bortplockbar ur någon synvinkel. Utmana sen eleverna att själv tänka igenom vilken bild de tycker hör minst ihop med de andra. Poängtera att det inte finns något "rätt" svar.

När eleverna har funderat en stund kan de vända sig till en kompis i närheten och bolla/testa sina idéer, vilket kan ge både extra inspiration och trygghet. En risk med detta steg är dock att det kan ha en tendens att likrikta svaren/tankarna lite och att en del elever "släcker" en bra ursprungsidé.

Det viktigaste steget är sen att lyfta ALLAS tankar i en gemensam diskussion. Alla får bidra med sin tanke och allas tankar blir viktiga och en del i diskussionen.

Exempel med autentisk dialog

Vem ska bort av *Martin Luther, 1766 års Tryckfrihetsförordning, Kristallnatten och Mayflower*? Tankar, förslag och diskussioner tog vindlande vägar, men kretsade till viss del kring förföljelse. Då kommer denna tanke: "Jag tycker Mayflower ska bort, för på Kristallnatten var det nazister som var emot judar och Martin Luther var också emot judar och Tryckfrihetsförordningen gjorde att nazisterna och andra som är främlingsfientliga kan skriva vad de tycker och gå ut med sitt budskap."

Läge för en **extra utmaning** från mig!

"Skulle det vara bra om tryckfrihetsförordningen inte fanns så att nazister och främlingsfientliga inte kan sprida sitt budskap?"

Några snabba och spridda ja i klassen. En elev viftar med handen.

"Nej! För då skulle ju inte vi heller kunna skriva vad vi tycker." Elever nickar och ögon tänds.

Ny utmaning: "Så vad kan vi göra om någon skriver något som vi själva inte tycker?"

Tystnad. Sen: "Vi får nog skriva själva vad vi tycker och bemöta det de säger."

Vem ska bort av: *Sankta Lucia (helgonet), häxprocesser, Heliga Birgitta och en skampåle*? Alla bilder föreslogs på ett eller annat sätt och diskussionerna vindlade mellan än det ena, än det andra – tankar, påståenden, frågor, utmanande

motfrågor. Riktigt spännande blev det när en elev sa: "Jag tycker att häxprocesserna ska bort för alla de andra representerar något gott. Lucia gjorde goda saker, Birgitta gjorde goda saker och skampålen är god för det var bra att människor som hade gjort dumma saker blev straffade."

En mycket intressant diskussion följde om straff, dödsstraff, nyttan med straff, varför man har straff, vilka straff som är acceptabla, vilka brott som ska ge straff, om straff är effektivt och i så fall för vem.

Eleverna kan också skapa egna underlag

En ungefärlig arbetsbeskrivning till eleverna:

- Fundera över fyra saker/personer/händelser/djur eller vad ni kommer på som alla kan kopplas till varandra på något sätt, men där det också alltid går att säga att en hör lite mindre ihop med de andra.
- Välj saker där det inte finns en given lösning utan se tvärtom till att fundera igenom så att alla sakerna är bortplockbara ur någon synvinkel.
- Välj konkreta saker eller mer abstrakta bara ni funderar igenom era val ordentligt.

Exempel på elevarbete

Eleverna arbetade i grupper om ca tre elever och alla kom ganska snabbt in på idéer och tankar att jobba vidare på och finslipa. Eleverna hade kommit på följande idéer:

1. Bil, båt, flyg eller tåg
2. Björndjur, snigel, fisk eller mammut
3. Johnny Depp, Barack Obama, Lasse Åberg och Leonardo Di Caprio
4. Gustav Vasa, Adolf Hitler, Olof Palme och Tyler Hoechlin
5. Donald Trump, Mahatma Gandhi, Barack Obama och Adolf Hitler
6. Anckarström, Breivik, Palme.... (svårt att hitta den fjärde).

Lgr 11 Förmåga (exempel)

Kap 2: Eleven kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.

Centralt innehåll

Stora delar av det centrala innehållet i olika ämnet kan komma att beröras beroende på vilka bilder som väljs.

Kunskapskrav (Exempel)

Biologi, fysik och kemi: Eleven kan samtala om och diskutera enkla frågor som rör /.../ genom att ställa frågor, framföra och bemöta åsikter.

Historia: Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av...